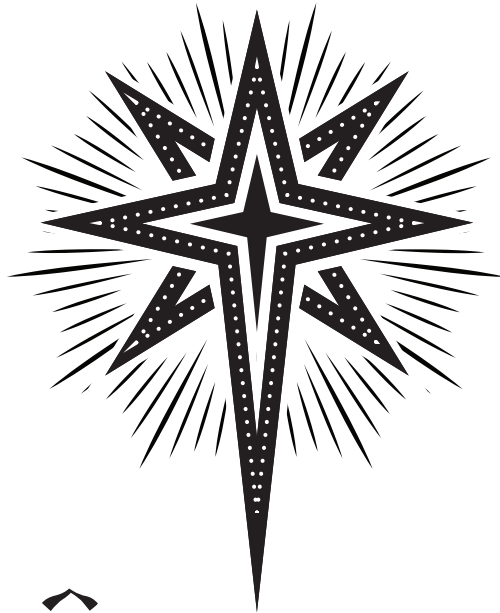

ANTON PANN

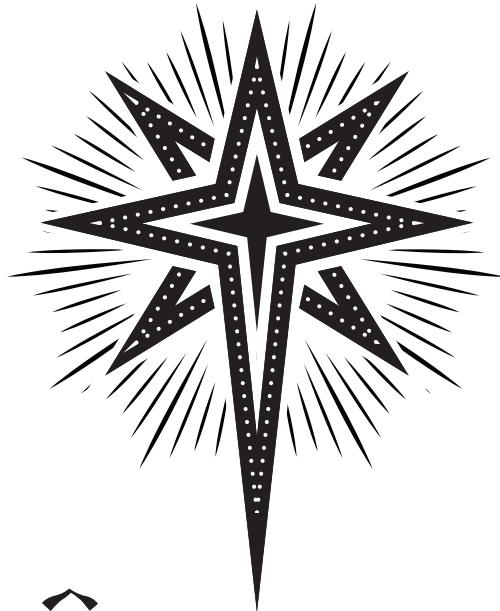

CÂNTUCE
DE STEA

sau

VERSURI CE SE CÂNTĂ
LA NAȘTEREA
DOMNULUI NOSTRU IISUS HRISTOS

ANTON PANN

CÂNTEC
DE STEA

sau

VERSURI CE SE CÂNTĂ
LA NAȘTEREA
DOMNULUI NOSTRU IISUS HRISTOS

—
EDITURA UNIVERSITĂȚII
NAȚIONALE DE MUZICĂ
BUCUREȘTI 2024

Îngrijire ediție

Pr. Antonie Adrian OLAREAN

Cercetător științific III dr. Cătălin CERNĂTESCU

Transliterare din alfabet chirilic, actualizare lingvistică și tehnoredactare partituri

George ANTONEAC

Arhid. Mihai BOGDAN

Sebastian-Nicolae BUHNĂ

Ștefan POPESCU

Copertă

Fratele Paul LOZBĂ, Schitul „Sf. Neagoe Vodă Basarab”, jud. Argeș

ISMN 979-0-707661-85-7

Proiect editorial apărut cu sprijinul financiar al Episcopiei Severinului și Strehaiei, în colaborare cu Editura Didahia Severin.

© 2024 Editura UNMB, Editura Didahia Severin, Centre for Nineteenth-Century Music Studies. Toate drepturile rezervate. Responsabilitatea privind copyrightul și conținutul materialului inclus în acest volum revine exclusiv Editurii UNMB.

CUPRINS

Notă asupra ediției I

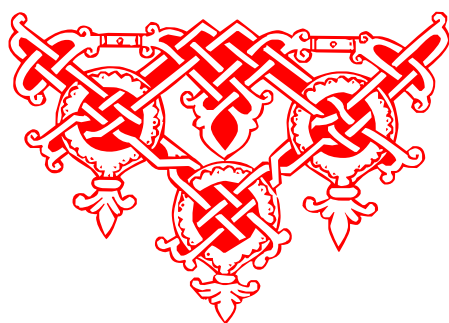
CÂNTECE DE STEA

<i>Steaua spre Răsărit</i>	1
<i>Steaua sus răsare</i>	3
<i>Trei Crai de la Răsărit</i>	6
<i>În orașul Vitleem</i>	10
<i>Nouă azi ne-a răsărit</i>	13
<i>Slavă să aibă</i>	15
<i>Doamne Iisuse Hristoase</i>	17
<i>La nunta ce s-a-ntâmpat</i>	20
<i>Moise și Aaron</i>	24
<i>O pricină minunată</i>	26
<i>Auziți acestea toate</i>	28
<i>Limbile să salte</i>	32
<i>Veniți cu toții dimpreună</i>	34
<i>Domnul stătu Crai</i>	36
<i>Acel fiu de-mpărat mare</i>	39
<i>O, prealăudată</i>	49
<i>Îngerul a alergat</i>	51
<i>Adam dacă a greșit</i>	53
<i>Astăzi Cel prealăudat</i>	57
<i>Acum ceasul mi-a sosit</i>	64
<i>Dascăle preaînvățate</i>	68
<i>O, amar și grea durere</i>	72
<i>Părintele Cel Ceresc</i>	74
<i>Sta Maica amar plângând</i>	79
<i>Prorocia</i>	81

<i>Urare la pahar</i>	82
<i>Întrebarea lui Irod și răspunsul magilor</i>	83

ALTE DEOSEBITE CÂNTĂRI

<i>Cântarea întâi. Iosif și frații lui</i>	84
<i>Cântarea a doua. Cântarea dimineții</i>	89
<i>Cântarea a treia. Primăvara – întocmită după „Cântarea dimineții”</i>	92
<i>Cântarea a patra. Viața omului</i>	96
<i>Cântarea a cincea. Nestatornicia</i>	100
<i>Cântarea a șasea. Norocirea</i>	103
<i>Cântarea a șaptea. Zavistia</i>	104
<i>Cântarea a opta. Dragostea</i>	109
<i>Cântarea a noua. Căsătoria fericită</i>	113
<i>Cântarea a zecea. Pustnicul</i>	115
<i>Cântarea a unsprezecea. Odă ce s-a cântat la examenul Sf. Mitropolii</i>	120
<i>Cântarea a douăsprezecea. Odă, de Barbu Paris Mumuleanu</i>	123
<i>Cântarea a treisprezecea. Odă la ziua împăratului N. Pavlovici</i>	131

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Comemorarea a 170 de ani de la moartea lui Anton Pann (1796/7-1854) a fost marcată de Editura Universității Naționale de Muzică din București prin reeditarea a două volume cu notație bizantină, publicate pentru prima dată la București, de celebrul protopsalt, în prima jumătate a secolului al XIX-lea. În octombrie 2024 a fost retipărit în condiții grafice excelente, în cadrul proiectului cultural *PSALT (Psalmodie și sisteme alternative limbajului tonal)*, tomul întâi al *Noului Doxastar* tradus de Pann după Dionisie Fotino (1777-1821). Culegerea de cântece de stea a protopsaltului vede și ea lumina tiparului într-o nouă formă, realizându-se astfel o inițiativă mai veche a editorilor acestei cărți.

Volumul „Cântece de stea sau versuri ce se cântă la Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos” apare cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, care a sprijinit financiar tipărirea colecției. Întreprinderea editorială a fost reluată la îndemnul părintelui Antonie Adrian Olarean, consilier administrativ al Episcopiei și paroh al Catedralei Episcopale din Drobeta-Turnu Severin, care a suportat costurile de tehnoredactare.

Pentru transcrierea materialului muzical a fost utilizată ediția a patra a culegerii (1848), întrucât din ediția de la 1830¹ lipsesc strofele cu notație muzicală. În sursa de referință, cea din 1848, sunt redată mai întâi versurile cântărilor, la finalul tipăriturii fiind anexate strofele-model cu notație psaltică, ușor amalgamate și destul de dificil de asociat cu textele poetice corespondente. De aceea, pentru a ușura actul interpretativ, echipa de tehnoredactare a reorganizat interiorul lucrării, așezând fiecare strofă pe notație muzicală. În versiunea din 1848 există câteva cântări care nu au notată linia melodică și pe care le-am păstrat ca atare în ediția de acum (*Acum ceasul mi-a sosit, Dascăle preînvățate, O!, amar și grea durere, Sta Maica amar plângând*).

---

¹ Theodor Burada vorbește despre o primă colecție anonimă de cântece de stea, tipărită în 1822, pe care cercetători ulteriori i-o vor atribui lui Anton Pann. Tot Burada afirmă eronat că ediția lui Pann din 1830 este „pusă pe note de psaltichie”. Vezi Theodor Burada, *Istoria teatrului în Moldova*, vol. I, Institutul de Arte Grafice N. V. Ștefaniu & Comp., Iași, 1915, p. 31. Pe de altă parte, Gheorghe Ciobanu, etnomuzicolog și bizantinolog cu expertiză în opera protopsaltului, afirmă că primele cântece de stea publicate de Pann sunt cele din 1830. Vezi Anton Pann, *Cîntece de lume, transcrise din psaltică în notația modernă, cu un studiu introductiv de Gh. Ciobanu*, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955, p. 49-61. Și Moses Gaster spune același lucru într-o lucrare mult mai veche: „Ediția întâia a cântecelor de stea de A. Pann s-a făcut la 1830”. Vezi M. Gaster, *Literatura populară română. Cu un apendice: Voroava garamantilor cu Alexandru Machedon de Nicolae Costin*, Ig. Haimann, București, 1883, p. 466.

Cu toate că există culegeri mai ample, ulterioare lui Pann, care consemnează diverse variante pentru creațiile cărora le lipsește muzica, am manifestat rezerve față de inserarea în carte a unor melodii alternative, neștiind dacă și care dintre versiuni erau cântate în vremea lui Pann.

Destinația paraliturgică a cântărilor devine evidentă la o primă răsfoire a volumului. Chiar dacă notația întrebuițată este cea bizantină, colecția nu este menită să acompanieze un ceremonial religios, ci să susțină muzical obiceiul mersului cu steaua ori să servească altor contexte nonreligioase. Pe lângă cele 24 de cântări de stea, Pann adaugă 13 cântări „politicești” sau „de lume”, cu tematică diversă, pe care le grupează generic sub sintagma „alte deosebite cântări”. Colecția din 1830, deși are un conținut ușor diferit de cea din 1848, indică cu precizie momentele în care se interpretează aceste creații:

- la Nașterea Domnului: *Steaua [spre] răsărit, Steaua sus răsare, Trei Crai, În orașul Vitleem, Astăzi nouă ne-a răsărit;*
- peste tot anul: *Slavă să aibă, La nunta ce s-a-ntâmplat, Moise și Aaron, Doamne Iisuse Hristoase, O pricină minunată, Ascultați acestea, Limbile să salte, Veniți cu toții, Domnul stătu Crai, Adam dacă a greșit;*
- cântare pustnicească: *Acel fiu de-mpărat;*
- la moarte: *O!, amar și grea durere;*
- la praznicele Născătoarei de Dumnezeu: *O, prealăudată;*
- în Postul Mare: *Părintele Cel Ceresc;*
- în Vinerea Pătimirilor: *Sta Maica amar plângând;*
- la Învierea Domnului: *Îngerul a alergat;*
- cântece de primăvară: *Veniți toți dimpreună, Primăvara a sosit;*
- alte cântări „morale”: *Iosif și frații săi, Omul, Nestatornicia, Zavistia, Dragostea, Ponturile Dragostei, Căsătoria, Norocul;*
- închinăciune sau urare: *Să fie de bine.*

Este interesant faptul că Pann include la finalul cărții din 1848 un imn de Barbu Paris Mumuleanu (1794-1836) în care este elogiat cu entuziasm împăratul Nicolae Pavlovici al Rusiei (1796-1855). Ediția din 1852 va exclude însă o parte dintre cântările „politicești”, printre care și acest imn. Fiindcă reproducerea fidelă a repertoriului este firească într-un demers restitativ, oda lui Mumuleanu se regăsește și în transcrierea de față.

Rațiunea lui Pann de a salva pe cale editorială creații din patrimoniul cultural contemporan lui este explicată în prefața tipăriturii din 1830:

Din vechime este datina de a se cânta versuri în seara Nașterii Mântuitorului nostru I[isu]s H[risto]s, precum și în alte sărbători ale anului, adunându-se

împreună oamenii se desfăta[u] cântând laude Dumnezeiești. Însă aceste versuri neavându-le tipărite, din mână în mână și din auzite spuindu-le, atât le smintise din calea lor încât mai nici un înțeles nu avea[u] într-însele. Pe aceste[a] în acest chip eu văzându-le, m-am îndemnat și, pe cât am putut, culegându-le, le-am îndreptat. Și ca să nu rămâie puțina mea osteneală în deșert, le-am dat în tipar dimpreună cu glasurile lor alcătuindu-le pe meșteșugul musichiei, alăturând și câteva versuri politicești, care socotesc că nimănui nu vor fi spre vătămare. De aceea rog pe fieștecare ca să priimească această cârtică cu bucuria care eu înainte o pui².

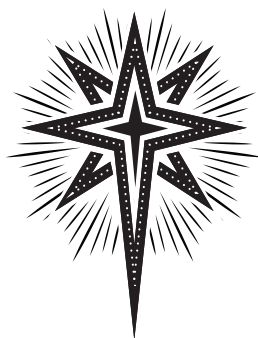
Inițiativa culturală a lui Anton Pann va fi urmată, la scurt timp după moartea sa, de alte câteva preocupări similare, numeroasele reeditări ale colecției sale demonstrând existența unui interes particular față de un gen care conectează narațiunea sacră cu oralitatea profană într-o admirabilă fuziune literar-muzicală.

Avem convingerea că psalții vor folosi în contexte adecvate această culegere prețioasă de cântece de stea, contribuind la revitalizarea obiceiurilor din Ajunul Nașterii Domnului Iisus Hristos și la (re)popularizarea unor repertorii care se bucură de autoritatea vechimii.

Editorii

La praznicul Sfântului Ierarh Nicolae

2024

---

² *Versuri musicești ce să cântă la Nașterea Mântuitorului nostru I[isu]s H[risto]s, și în alte sărbători ale anului. Compuse de Anton Pan[n]..., profesorul de musică al Școlii Naționale din București. Tipărite în privilegiata Tipografie din București, 1830.*

CÂNTAREA ÎNTĂI

Glas λ π $\Pi\alpha$ Δ_1

DI **PA**
tea ua spre ră să ri it stră lu u ceș

NI **PA** **NI**
te e stea ua-m pă ra tu u lu ui se e i

PA **DI**
ve e eș te Δ

DI **PA**
tea ua cu ra ze ma ari lu mi i nea

NI **PA** **NI**
ză ă Sfân tă naș te re e a a de e ve

PA **DI**
rea a a ză Δ

DI **PA**
ă S-a năș cut as tă ăzi Cel Prea a veș

NI **PA** **NI**
ni ic Me si a Hris to os Ce el Prea a pu

PA **DI**
te e er nic Δ